

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

361.1

Hely

Idő

"1921"

Személy

Helyszám

Szerző:

Cím:

Fehér éjszakák

Forrás:

Népszava

Bp.
(Hely)1921 V/22
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Fehér éjszakák...

Az éjszakák Budapest. — Hotelek a szabad ég alatt. — Hajléktalanok. — „Öt év óta nem feküdtem puha ágyban.” — Hajnali korszak a Dunaparton.

A régi pesti éjszakák tele voltak dallal, kacagással. Mintha örök karnevál táncolt volna végig a körútjain. Nem sajnáljuk tulságosan ezeket a régi pesti éjszakákat és a parfümös hajnalokat, mert a mulató és vig, a zabolátlan kedvű Pest mögött akkor is ott sirt, ott jajgatott a szegénység, az inség, a komor és sápadt arcu szenvedés. A vig kedvünk, ha erre gondoltunk — lehanyatlott, de azért azoknak a régi éjszakáknak az emlékei mégis itt kísértnek. Régen volt és ma már valóban csak emlék. Háboru szántott azóta végig a világon és a háboru után... a pesti utca, a pesti éjszaka még csunyább lett. Kevesebb kacaj és több jaj hangzik föl benne...

Meglestük a pesti éjszakákat, hogy milyenek most; mit mutatnak, mit beszélnek? Láttuk a multnak groteszk mását és a pesti élet a szegénység, a pesti szomorúság néhány, a lélekbemarkoló komor jelenetét. Láttuk a hajléktalan Budapestet, a dickensi sötétség nyomorultjait, a sápadt arcu Éhséget, amely itt kószál a kőpaloták barna árnyékba borult homlokzata alatt. És most beszámolunk arról, amit láttunk és arról, amit hallottunk.

A Köruton végestelen végig...

A kávéházak ablakai is elsötétülnek. A lakadt nyári éjszaka azután elcsöndesül. Budapest alszik. A nyitott ablakokon át csak halk nesz árad ki a Körutra, amely most olyan üres, amilyen csak akkor volt, amikor régen rendőrlovak tisztították végig szikrázó pataikkal és ilyen lefojtott csönd is csak akkor fektet rá. Néha a mellékutcákból kihallik egy-egy reked hangú nóta, de azután újra csönd. Befigyelünk a kavéházi „terraszkok” homályába. Ott, ahol az éjszaka árnyéka legsötétebb: széken, ülve alszanak kopott ruhás, de

fehér inggalléros emberek. Talán Túmpok, talán az éjszakát szerető, villan föl bennünk a kérdés. De a válasz csakhamar megjön a kérdésre. Az egyik alvó fölriad, ijedten néz körül, ránk tapad a tekintete és álmos dadogással védekezik:

— Kérem, nekem van lakásom, de nagyon messze esik innen, hát nem akartam neki-irndulni. Nagyon fáradt voltam.

— Hol lakik? Hiszen itt összetöri magát, ezen a széken: itt nem alhat jól.

— En, cu kérem — mondom — nagyon messze lakom, de...

Látszott rajta, hogy zavarban van és hogy nem tudná megmondani a lakása címét, mert bizony, nincsen is lakása. Be is vallotta, amikor már magához tért és bebizonyult, hogy nincsen mitől tartania.

— Sokan vagyunk így kérem — mondotta —, akiknek nincsen éjjeli szállásuk. Nagybárá ismerjük egymást és nem turnuk ki senkit a megszokott helyéből. Persze, vannak „jobb helyek” is, ahol karosszékben lehet aludni. Ezek a székek a régebbi „lakóké”.

Szomoruan mosolygott, aztán visszaült a helyére. „Reggel korán kell fölkelni” — szólott még utánunk balkan, hogy föl ne ébressze a mellette alvó másik „vendéget”.

A városligeti padokon

már kényelmesebb az alvás, pedig a Körut az „előkelők hotelje”. A fáradt test itt kinyújtózhat. De nyugodt alomba itt se merülnek az alvók. Föl-fölriadnak a kemény fekhelyükről és révedező szemmel balenéznek a sötétségbe. A lombok zugása, bokrok zörrenése se mind, mind riasztja őket. Egy öreg fa alatt egész család alszik. Rossz, öreg pokróc a földön: ezen alszik az asszony és szorosan mellé

húzódtak a kicsinyek. A sűrű sötétségből is ki villan a kicsinyek szöke baja. A pusztta földön felszik az apa, az egyik keze ernyedten rajta pihen az egyik gyereken, mintha védően nyújtotta volna feléje az éberség utolsó pillanatában. A lábán foszoló bakancs és a rossz kalap a feje alatt gyűrődik vankos gyanánt... Tovább megyünk. A bokrok közül hörgő, mély és nehéz lélekzés hallatszik mindenfelől. Egy-két padon a szerelem ölelkezik, de a liget-tében-hosszúban elgyötört emberek kalváriás éjszakájukat alusszák. Keressük a kifelé vezető utat a hajléktalanoknak ebből a „nagy hoteljéből” és botorkálva beleütöközünk valamibe. Haragos mordulás veri föl a csöndet és akkor tudjuk meg, hogy nem valamibe, hanem valakibe botlottunk bele. Igyekszünk a haragos embert megbékíteni és sikerül is szóra bírni. Nem kertelget, bevallja nyíltan: „Bizony, nekem nincs lakásom”. Kérdezzük:

— Dolgozik-e és milyen munkás?

— Régen volt az, amikor én dolgoztam. De régen volt az is, hogy vetett ágyban, puha ágyban aludtam. Öt éve is elmúlt ennek. A háboru alatt árokban vagy ha jól ment, istállóban aludtunk, a fogságban pricezen háltunk. No és most, most... Hej, egye a fene, tovább nyomorkodom.

— Hát miből él, ha nem dolgozik?

— Nem élet az enyém, csak kimlódás. Itt-ott keresek néhány koronát, abból tengődöm, de lakásra bizony nem jut belőle. Pedig nekem szép lakásom volt — veti oda hetykén —, de amikor hazajöttem, idegen nép lakott benne. A feleségem, amíg én odavoltam — meghalt, szegény... Sötét volt, csak a körvonalait láttuk a földön ülő embernek, de éreztük, hogy a szeméből könnyek peregnék le a piszkos földre, amely annyi szomorúságot és sötét nyomort cipel a hátán. Kijutottunk a ligetből; a sötét csikágói utcákon át elértünk a Rakóczi-utca. Itt zajlik le

a pesti szerelem vására.

Ekkor már derangett fölértünk és tompa, fe-

hér fény öntötte el az utcákat. A keleti pályaudvar felől szekerek döcögnek befelé a város felé és a járdákon asszonykaravánok: Sápadt arcukon festék és a kényszeredett mosolygás lárvája. Az egyik sarkon acetilénlámpa világít. Mellette a kékkötényes ember meleg tormásvirslit és zsemlyét árúsít. Egész konfliskobarrikád zárja el az utcát. A konfliskocsisok lakomáznak a zöld láda körül és néhány éhes leány sóvárgó szemmel nézi a falatozókat. Egy csunya, kövér asszony jön. A karján virágkosár, fáradt és hervadt székfűk, lankadt rózsák a kosarában. A leányok megrohanják: „Fizessen ki helyettem két zsemlyét.“ Megyünk tovább. A kopár Tisza Kálmán-térre érünk. Minden padon alusznak. Az egyik alvó hanyatt fekszik. Két kezét a mellén rászoritja egy piciny, kis bugyorra. Az egész vagyonát magánál hordja és féltve őrzi még álmában is a néhány rongydarabot, amelyet a piszkos kendő takarhat.

A Józsefváros sikátor utcáit járjuk. Pince-lakások ablakai tátognak felénk. Akaratlanul is lesiklik a tekintetünk a sötét, mély üregekbe, ahonnan savanyu, fojtogató szegénységsszag árad ki a félig nyitott ablakokon. Sok ember együtt: asszony, férfi, gyerek és az utca bebámulhat rájuk — *ha kíváncsi*. Kicsit fáradtan érkezünk el a Dunaparra és már későn is. A rakodópart bódéi és raktárházai mögül már fölcihelődtek a hajléktalan emberek és fáradt, gyűrött arccal, kopottan, rongyosan elvonul előttünk a szegénység és nyomoruság hajnali, dunaparti korzója...